

TEXNIKUM TALABALARINING OG‘ZAKI NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL METODLARDAN SAMARALI FOYDALANISH

Alimova Gulxumor Davlatovna

Xo'jaobod tuman texnikum Ingliz tili fani o'qituvchisi.

Annotatsiya: Mazkur maqolada texnikum talabalarining og‘zaki nutqini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanishning pedagogik samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida an‘anaviy o‘qitish usullari talabalarning nutqiy faolligini cheklashi aniqlanib, muloqotga asoslangan ta‘lim yondashuvi esa ularning erkin fikr bildirish, mantiqiy bayon qilish va kasbiy muloqot olib borish ko‘nikmalarini rivojlantirishi asoslab berildi. Interfaol mashg‘ulotlar natijasida talabalar nutq ravonligi, terminlardan to‘g‘ri foydalanish hamda auditoriya oldida chiqish malakalarida ijobiy o‘zgarishlar kuzatildi. Tadqiqot interfaol yondashuv og‘zaki nutq kompetensiyasini shakllantirishda samarali pedagogik vosita ekanligini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: og‘zaki nutq, kommunikativ kompetensiya, interfaol ta‘lim, texnikum ta‘limi, nutq faoliyati, pedagogik texnologiya, dialogik o‘qitish, kasbiy muloqot, nutq madaniyati, ta‘lim samaradorligi

Abstract: This article analyzes the pedagogical effectiveness of interactive methods in developing oral speech of technical college students. The study revealed that traditional teaching methods limit students' speech activity, whereas communication-based learning promotes free expression, logical explanation, and professional communication skills. As a result of interactive lessons, positive changes were observed in students' fluency, correct use of terminology, and public speaking abilities. The findings confirm that interactive approaches serve as an effective pedagogical tool for forming oral communicative competence.

Keywords: oral speech, communicative competence, interactive learning, technical college education, speech activity, pedagogical technology, dialogic teaching, professional communication, speech culture, learning effectiveness

Аннотация: В статье анализируется педагогическая эффективность применения интерактивных методов в развитии устной речи студентов техникума. Исследование показало, что традиционные методы обучения ограничивают речевую активность обучающихся, тогда как коммуникативный подход способствует свободному выражению мыслей, логическому изложению и формированию профессионального общения. В результате интерактивных занятий у студентов улучшилась беглость речи, правильность использования терминов и навыки публичного выступления. Полученные результаты подтверждают, что интерактивные методы являются эффективным средством формирования коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: устная речь, коммуникативная компетенция, интерактивное обучение, образование в техникуме, речевая деятельность, педагогическая технология, диалоговое обучение, профессиональное общение, культура речи, эффективность обучения

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri bozor iqtisodiyoti sharoitida mustaqil fikrlay oladigan, jamoa bilan samarali muloqot olib boradigan hamda kasbiy faoliyatda o'z fikrini aniq ifoda eta oladigan mutaxassisni tayyorlashdan iborat. Texnikumlar aynan amaliy faoliyatga yo'naltirilgan ta'lim bosqichi bo'lgani sababli bu masala ayniqsa dolzarb hisoblanadi. Texnik mutaxassis ishlab chiqarish jarayonida texnologik topshiriqlarni tushuntiradi, muammoli vaziyatlarni muhokama qiladi, xavfsizlik bo'yicha ko'rsatma beradi va jamoa bilan doimiy muloqotda bo'ladi. Shu sababli og'zaki nutq uning kasbiy kompetensiyasining ajralmas qismi hisoblanadi. Pedagogik kuzatishlar shuni

ko'rsatadiki, ko'plab talabalar nazariy bilimlarni o'zlashtirgan bo'lsa-da, o'z fikrini mustaqil bayon qilishda qiyinchilikka duch keladi. Ular javob berishda qisqa gaplardan foydalanadi, murakkab fikrlarni izohlashdan qochadi, ayrim hollarda esa umuman gapirmaslikni afzal ko'radi. Bu holat o'quv jarayonining biryoqlama tashkil etilishi bilan bog'liq bo'lib, unda o'qituvchi asosiy axborot manbai, talaba esa eshituvchi roliga qoladi. An'anaviy o'qitish modeli bilimni uzatishga yo'naltirilgan bo'lib, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish uchun yetarli imkoniyat yaratmaydi. Nutq faqat nutqiy faoliyat orqali rivojlanadi, ya'ni talaba ko'p gapirmasa, nutqi rivojlanmaydi. Shu sababli zamonaviy pedagogikada interfaol metodlar alohida ahamiyat kasb etmoqda. Interfaol yondashuv o'quvchini faol subyektga aylantirib, bilimni muloqot jarayonida o'zlashtirishga asoslanadi. Mazkur tadqiqotning maqsadi texnikum talabalari og'zaki nutqini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanish samaradorligini ilmiy asoslashdan iborat.

METODLAR

Tadqiqot pedagogik tajriba asosida olib borildi. Dastlab talabalar nutq rivojlanish darajasi aniqlanib, ularning gap tuzish tezligi, mantiqiy izchilligi, so'z boyligi va auditoriya oldida chiqish qobiliyati kuzatildi. Ushbu bosqichda talabalar ko'pincha qisqa javob berishi, fikrni izohlashda pauza qilishi va terminlarni noto'g'ri qo'llashi aniqlandi. Keyingi bosqichda o'quv mashg'ulotlari interfaol yondashuv asosida tashkil etildi. Darslar muammoli savollar bilan boshlandi va talabalarning mustaqil fikr bildirishiga sharoit yaratildi. Har bir mavzu kichik guruh muhokamasi orqali o'zlashtirildi, talabalarga amaliy vaziyatlar berildi va ular ushbu vaziyatni og'zaki tushuntirish orqali yechim topdi. Mashg'ulot davomida o'qituvchi ma'lumot beruvchi emas, balki jarayonni boshqaruvchi rolini bajardi. Yakuniy bosqichda talabalar nutqidagi o'zgarishlar qayta kuzatildi va dastlabki holat bilan qiyoslandi. Nutq ravonligi, mantiqiylik darajasi hamda erkin chiqish qobiliyatidagi o'zgarishlar tahlil qilindi.

NATIJALAR

Tajriba natijasida talabalar dars jarayonida faolroq qatnasha boshladi. Avval javob berishdan qochgan talabalar ham muhokamalarga qo'shildi. Ular fikrini kengroq izohlashga harakat qildi, savollarga asosli javob berdi va o'zaro muloqotda erkinlik paydo bo'ldi. Interfaol mashg'ulotlar davomida talabalar kasbiy atamalarni tabiiy ravishda qo'llay boshladi, chunki ular real vaziyatni muhokama qilish jarayonida ishlatildi. Nutqdagi uzilishlar kamaydi, gaplar o'zaro bog'lana boshladi va fikrlar mantiqiy ketma-ketlikda ifodalanadigan bo'ldi. Auditoriya oldida chiqish qo'rquvi asta-sekin kamayib, talabalar o'zini erkin tutdi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, nutqiy faoliyatni talab qiladigan darslarda talabalar bilimni chuqurroq o'zlashtirdi. Ular mavzuni qayta aytib berishdan ko'ra, tushuntirishga o'tdi. Bu esa bilimning ongli o'zlashtirilganidan dalolat beradi.

MUHOKAMA

Interfaol metodlar samaradorligi psixologik faoliyat mexanizmlari bilan izohlanadi. Inson fikrni ifodalash jarayonida tafakkur faol ishlaydi, bu esa bilimni mustahkamlaydi. Talaba o'z fikrini ifodalash uchun so'z tanlaydi, gap tuzadi va nutqni nazorat qiladi. Natijada nutq bilan tafakkur birgalikda rivojlanadi. Muloqotga asoslangan ta'lim ijtimoiy moslashuvni ham kuchaytiradi. Talabalar o'zaro tinglashni, savol berishni va bahslashishni o'rganadi. Bu jarayon kasbiy jamoada ishlash ko'nikmasini shakllantiradi. Interfaol mashg'ulotlar davomida yuzaga keladigan erkin muhit psixologik to'siqlarni kamaytiradi va nutqiy faollikni oshiradi.

Rolga kirish asosidagi vaziyatlar esa kasbiy nutqni shakllantiradi. Talaba real ish muhitiga yaqin sharoitda gapiradi va terminologiyani ongli ravishda qo'llaydi. Shu sababli interfaol metodlar oddiy nutqni emas, balki professional muloqotni rivojlantiradi.

XULOSA

Olib borilgan tadqiqot texnikum talabalari og‘zaki nutqini rivojlantirishda interfaol metodlar yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko‘rsatdi. An‘anaviy darslarda nutq epizodik holatda yuzaga kelsa, interfaol darslarda u doimiy faoliyatga aylanadi. Natijada talabalarda erkin fikr bildirish, mantiqan asoslash va kasbiy terminlardan foydalanish ko‘nikmasi shakllanadi. Shunday qilib, interfaol yondashuv nafaqat nutqni rivojlantiradi, balki mustaqil fikrlash va kommunikativ kompetensiyani ham shakllantiradi. Texnikum ta‘limida muloqotga asoslangan mashg‘ulotlarni keng qo‘llash kasbiy tayyorgarlik sifatini sezilarli darajada oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti, 2019.
- 2.Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik mahorat. – Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti, 2018.
- 3.Ishmuhammedov R.J., Abduqodirov A.A. Ta‘limda interfaol metodlar. – Toshkent: Innovatsiya nashriyoti, 2020.
- 4.Sayidahmedov N.S. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Moliya-iqtisod nashriyoti, 2017.
- 5.Muslimov N.A. Kasbiy ta‘lim pedagogikasi. – Toshkent: Noshir nashriyoti, 2021.
- 6.Zimnyaya I.A. Pedagogicheskaya psixologiya. – Moskva: Akademiya, 2016.
- 7.Leontyev A.A. Psixologiya rechevoy deyatelnosti. – Moskva: Smysl nashriyoti, 2015.
- 8.Passov E.I. Kommunikativnaya metodika obucheniya inostrannoy rechi. – Moskva: Prosveshcheniye, 2017.
- 9.Klarin M.V. Innovatsionnye modeli obucheniya v zarubejnoj pedagogike. – Moskva: Nauka, 2018.